



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

IV. Vtrùm Adam etiam per infidelitatem peccauerit, vel quæ peccata post
superbiam commiserit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

occafio peccandi accipi solet, sicut respondet Ca-
retan. 2. 2. quæst. 163. art. 4. Vel certe dicendum est
(vt iam indicauimus) quando ille amor cepit esse
peccaminosus, iam præcessisse superbiam, & con-
sequenter Adamum prius amisisse iustitiam origi-
nalem, quamuis nondum sensisset legem fomi-
tis in membris suis, de qua loquitur Augustinus.
Sicut etiâ supra de Eua diximus illam prius ami-
sisse originalem iustitiam, quam concupiscentiæ
motus sentiret exterius. Et vtrunque pro aliquo
tempore verum inuenietur, si ordo tentationis, &
ruinæ Adam confideretur. Nam cum primū mu-
lier accessit ad tentandum virum, illam ex natu-
rali amore benignè suscepit, & sine resistētia au-
diuit, q̄ facere potuit sine culpabili excessu in amo-
re, quia nondum aduerterat periculum, aut occa-
sionem peccandi, nec etiam obligationem resistē-
di, aut reprehendendi vxorem. Imo priusquam A-
dam inciperet ita obligari, potuit inculpabiliter
verba vxoris audire integrè, quia prius debuit fa-
ctum Eua plenè cognoscere, quā cogitare posset,
illam esse reprehensione dignam, aut in verbis eius
tentationem, & inductionem ad malum contineri.
Audit ergo verbis vxoris cum deberet contra
illam insurgere, potius elatione animi, & appetitu
excellentiæ per verba vxoris sibi repræsentatæ de-
liquit. Et inde factum est, vt circa beneuolentiam
vxoris excedere inciperet, nimium illi indulgen-
do, vel, vt Aug. ait, *timendo eam contristare*. Qui exce-
sus inchoari iam potuit ex inferiori appetitu sen-
sitivo, quia originalis iustitia iam erat amissa,
quamuis ipse Adamus fortasse non animaduerte-
ret nouitatem, vt sic dicam, illius inordinationis,
nec vnde proveniret. Atque ita ex amore vxoris
iam culpabili ad externam, & apertam inobedi-
entiam progressus est.

Sed adhuc obsecrum est, quod Augustinus ait
Adamum consensisse petitioni Eua, *Nolens illam
contristare, & ne discordia, & dissensione animorum con-
turbaretur*. Nam in statu innocentie non poterat esse
tristitia, aut inordinata dissensio animorum ergo
non potuit Adam hæc mala timere si constan-
ter resisteret, & suum statum conseruaret. Et de-
claratur, nam vel Adam quando timuit contri-
stare Eua, cognouerat illam peccasse: vel non-
dum hoc intellexerat. Si hoc posterius dicatur, nō
potuit timere aliquod malum pœnæ, vbi nullam
agnoscebat culpam: si autem Adam conficius iam
erat peccati Eua, simulque cognoscebat, quod
rectitudinē originalis iustitiæ iam amiserat, pro-
fecto multo magis periculum proprium, quā tri-
stitiam vxoris veritus fuisset: imò ex damno alte-
rius, illi in crimine sociari timuisset. Respondetur,
ab hac vltima parte incipiendo, longè verissimi-
lius esse, Adam non cognouisse, vel saltem actu nō
considerasse factum Eua sub ratione culpæ, vel
saltem grauitatem eius non ponderasse: itemque
multo minus cognouisse mutationem factam in
Eua per peccatum. Quod satis significat Scriptura,
quia non nisi post vtriusque peccatum, dicit, *Aper-
ti sunt oculi amborum*. Et August. dicit Adam per se
fuisse inductum ad comedendum, quia videbat
vxorem comedendo nō fuisse mortuam. Sub quo
tacite intelligit, non vidisse aliquid pœnale in ipsa,
nec aliquam mutationem in eius statu esse factā,
quia si aliquid huiusmodi expertus esset, multum
profecto à simili manducatione detereretur: non
potuit ergo timor contristandi vxorem ex tali co-
gnitione, seu experimento oriri. Vnde ad priorem
partem duobus modis responderi potest. Prior est
Augustinum supponere, fieri potuisse, vt Adā non
cognosceret omnes prerogatiuas, & priuilegia sta-
tus innocentie. Vnde cum alias sciret hominem
naturaliter contristari, quando voluntas eius non
impletur, potuisse timere, ne fortè vxor contri-

staretur: ad hunc enim timorem illa nescientia
sufficere poterat sine positio iudicio falto, quod
in illo statu posset esse tristitia. Vel secundo dici
potest, non loqui Augustinum cum tanto rigore
de tristitia, aut simili animorum perturbatione,
sed locutum fuisse modo nobis vltato ad expli-
candam nimiam beneuolentiam Adæ ad vxorem,
propter quam voluit cauere, ne inter ipsos esset
dissensio voluntatum, seu morum dissimilitudo,
quæ iustitiam, & perturbationem, quantum est ex
se, inducit, illam enim Adam in statu etiam inno-
centie fugere potuit.

Ad rationem Scoti concedimus, superbiam ef-
se quandam nimium amorem beneuolentiæ sui:
nam idem appetitus excellentiæ simul est concu-
piscētia excellentiæ, & beneuolentia sui, quia sibi
amat superbus illam excellentiam. Negamus au-
tem cōsequentiam, scilicet hunc amorem sui non
posse esse primum peccatum, quia nihil est, quod
impediat, quominus voluntas hominis primo fe-
ratur inordinatè ad excellentiam sibi appetendā,
seu concupiscendā. Sicut in Eua ostendimus, &
idem in superiori tractatu de Angelo diximus.
Nec obstat differentia, quam inter hominem, &
Angelum Scotus mē-
tatur: nam ad summum
probat nō ita posse hominem ex prima cognitio-
ne sui ad superbiam moueri. Sicut motus est for-
tasse Angelus ex prima cognitione suæ naturalis
excellentiæ. Vel etiam probabiliter suadet illa dif-
ferentia non ita facile potuisse hominem sine sua-
fore extrinseco ex se, ab intrinseco, ad superbiam
eleuari, sicut potuit primus Angelus. Hoc tamen
non obstat quominus primum obiectum extrin-
secè propositum Adæ, & efficacius ad excitandum
illum ad aliquem inordinatum affectum fuerit
obiectum superbiæ. Atque ita comparando per-
sonam Eua (vt sic dicam) ad verba eius efficaciora
fuerunt verba ad prouocandum Adamum ad su-
perbiam, quam ipsa Eua sua presentia fuerit
potens ad inclinandum illum ad sensibilem, ac in-
ordinatum sui amorem. Vnde ad cōfirmationem
negatur antecedens: nam optimè potuit primum
peccatum Adæ esse ex amore proprii commodi,
vel potius in excessu talis amoris. Nam appetitus
excellentiæ amor proprii commodi est: & in illo
prima inordinatio esse potuit, vt ostensum est. Imò
quando Adam magis seipsum amabat, quam v-
xorem, tanto facilius potuit prius peccare ex amo-
re proprii commodi, quàm ex amore beneuolen-
tiæ, & commodi suæ vxoris.

CAPVT IV.

*Virum Adam etiam per infidelitatem pecca-
uerit, vel que peccata post superbiam
commiserit.*

TRia sunt in hoc capite explicanda. Primum,
an primus homo post superbiam infidelis fuerit.
Secundum, an tanta fuerit infidelitas vt etiam fi-
dem amiserit. Tertium post superbiam quot pec-
cata, & quo ordine commiserit. Ratio verò, & fun-
damentum totius dubitationis est illa sententiā
Pauli 1. ad Tim. 2. *Adam non est seductus, mulier autem
seducta in preuicatione fuit*. Nam iuxta hoc Pauli 1. Primum
testimonium necessarium videtur dicendum, A-
dam nullam infidelitatem commisisse, quia alias
nullum esset discrimen, quod inter ipsum & Eua
Paulus constituit. Probatur sequelā: nam vel
consideratur Adam priusquam in superbiam
eleuaretur, & sic verum est non fuisse antè se-
ductum, & consequenter neque infidelitatem.
In hoc autem equalis est illi Eua: nam vtrūque
probauimus, non per errorem, sed per incon-
siderationem superbiendo deliquit. Vnde quoad
hoc

*Alterata
responsio.*

*Ad 3. pro
Scoto in n. 3.*

Ad cōfirm.

*Triplex præ-
sentia capitis
punctum.*

*An peccauit
Adā per
infidelitatem.
Paulus neg.
suadetur 1.
ex Paulo.*

hoc eodem modo, seu cum eadem proportionem lapsus Adæ per superbiam explicandus est. Nam si nō de errore speculatio, sed de practica deceptione sermo sit: ita deceptus est Adam superbiendo, sicut Eua. At verò si Adam consideretur post peccatum superbiæ pro illo tempore, vel quasi statu, erit necessariò constituendum discrimen inter ipsum, & Eua. quod Paulus intendit. Diximus autem tunc fuisse seductam Eua, & in aliquam infidelitatem incidisse: ergo iuxta mentem Pauli etiam tunc non fuit seductus Adam, & cōsequenter per infidelitatem non peccauit.

² Accedit secundò, quòd D. Augustinus multis in locis ita hæc Apostoli verba interpretatur, præfertim lib. 11. Gen. ad litt. cap. 4.2. ubi quærit, Si iam spiritalis erat Adam, quāvis mente, non corpore quomodo credere potuerit, quod per serpentem dictum est, &c. Et infra in virtute respondet, Ideo Apostolum dixisse mulierem seductam esse, non virum. Afirmat enim Apostolus virum per mulierem præuaricatum esse, non verò seductum: quia non creditur vera esse, quæ serpens mulieri narrauerat, scilicet, quod eos Deus ab esca illius ligni mūdendo desipi, sed tum a lieno cecidit errori. Quod statim confirmat dictis verbis Apostoli. Et inde infert, quòd Adam sciens, prudensque peccauit. Nam hos, inquit, seductos intellegi voluit, qui id, quod faciunt, non putant esse peccatum: ille autem sciuit, alioquin quomodo verum erit, Adam non est seductus. Vnde in fine capituli concludit, Quid ergo opus est pluribus? Et si credendo non sunt ambo decepti: peccando tamen ambo decepti sunt.

³ Tertiò addi potest coniectura sumpta ex verbis Adæ, & Eua: nam cum mulier interrogaretur à Deo, Quare hoc fecisti? respondet, serpens decepit me, Adam autem non est confessus deceptionem sicut Eua: sed tantum dixit, Mulier dedit mihi, & comedi: ergo signum est Adam non fuisse deceptum, sed solam Eua. Dices ex illa collatione verborum solum colligi deceptionem Eua positivè, ut sic dicam, ex verbis eius probari: deceptionem autem Adæ non ita probari, quāvis minimè etiam probetur inde, quòd infidelis nō fuerit, seu deceptus. Sed contra, quia ex eo, quòd non probatur deceptus, saltem colligimus, nos non posse affirmare illum fuisse deceptum, aut in errorem incidisse. Quia crimen, quòd non probatur, non est alicui tribuendum: hoc autem crimen Adami in Scriptura non probatur, quia secluso illo loco nullus est, unde probetur: & seclusa Scriptura, nulla relinquitur talis criminis probatio: imò nec etiam præsumptio. Nam si aliqua esset, maximè quia Adam peccauit per superbiam, appetendo, esse ut Deus: sed hunc appetitum habere potuit sine deceptione: aut positivo errore, quasi speculatio, ut supra ostensum est, etiam in Eua: ergo ex superbia non infertur, quòd præcesserit error. Multo verò minus potest inferri, quòd fuerit subsecutus, quia non ex omni superbia sequitur deceptio per hæresim, vel errorem, & Adam potuit postea comedere non ex incredulitate verborum Dei, sed ex affectu complacendi vxori, vel ad summum in hoc seduci potuit, quòd existimauit venialem fore culpam, quam propter beneuolentiam vxoris committeret: vel in hoc etiam, quòd cum videret Eua non incurrisse mortem comedendo, existimare sine infidelitate potuit, Deum in aliquo sensu sibi occulto poenam illam comminatum fuisse, posseque illam euitare, etiam si comederet sine mendacio verborum Dei.

⁴ Nihilominus contrariā sententiam multi antiqui Patres docuerunt, simpliciter docentes Adam fuisse seductum deceptione fidei contraria.

Ita sentit Ignatius Epist. 5. ad Trallianos, dicens, Excogitate artes serpenti illius, qui omni malum auctor est, qui per mulierem deceptum primum generis hominum Adam. Præmiserat autem, fugite omnes hæreses. Vnde videtur de huiusmodi deceptione loqui. Idem docet Tertullianus lib. 2. contra Marcion. c. 2. ubi aulus est dicere Quis dubitabit ipsum illud ad delictum hæresim pronuntiare: Et infra, Confessus est seductionem: non occultauit seductionem. Similiter Irenæus lib. 3. cap. 37. dicit, Adam fuisse seductum sub occasione immortalitatis. Et inferius, quòd Deus adiuit serpentem, qui seduxit hominem. Et Cyrillus Alexandr. lib. 2. in Ioan. cap. 3. de Adam inquit, Postea quā diabolica fraude, eductus Dei præcepta contempsit, &c. Deinde Cyprian. lib. de vnitate Ecclesiæ, dicit, quòd demon ab initio statim mundi felle, & verbo mendacioso blandiens rudes antenas inuauit credulitate decepti. Clariss. docuit hoc Prosper contra Collatorem cap. 19. ubi de Adam ait, Perdidit primum suum, perdidit libertatem. Et infra, Impie autem orascedendo veniens scientie, & pietatis obedientia deiectus est: & cap. 21. Perdidit boni scientiam, quia perdidit bonam conscientiam, humilitatem superbia destruxit, infidelitatem rapuit fidem. Similia ferè repetit lib. 2. de Vita Contemplat. cap. 19. ubi inter alia de primis hominibus dicit, quòd se ferè posse, quòd Deus esset, crediderunt. Et ad excerpta Genes. dub. 3. sic contra obsecratorem doctrinæ Augustini argumentatur. Quid est, quòd eidem naturæ aulam fidem non vult esse præceptam, quam nisi primum amississet carnis boni omnibus non caret. Et. Credo enim Adam diabolo, non credidit Deo, &c. Simili modo loquitur Fulgent. lib. de Incar. & Grat. cap. 22. dicens de primo homine, Diabolica persuasione deiectus perdidit humilitatem, perdidit fidem, perdens autem fidem perdidit diuinam protectionem. Innuit etiam Hilari. can. 3. in Matth. dicens de damone, Adam pellebat, & in mortem saliendo traduxerat. Et iterum infra dicit, Adam terro diuini nominis ambitione corripuisse, diu futurum simile pollicendo.

Præterea Ambr. lib. de Parad. cap. 4. Mulier inquit, prior decepta est, & virum ipsa decepta, & similia repetit cap. 12. dicens, mulierem prius errasse, & ita enim mulier, non mulieris viri auctor erroris est: & statim citat verba Pauli. Idem lib. de Elia, & Ieuinio, cap. 4. expendens verba illa, Ecce Adam factus est quasi virnus ex nobis, ait, Irvidens vtique Deus, approbans dicit, hoc est putabas te similem fore nostris, ubi dicendo, putabas, deceptum esse dicit, & lib. 5. Exaem. cap. 7. expresse dicit, Adam per Eua deceptus est. Et idem ferè habet lib. 3. de virg. versus finem, & lib. 2. epistol. ep. 17. ad Marcell. sororem, ubi non dicit, deceptum, sed supplantatum. Addit verò statim, Agnosce esse te nudum, quia bona indumenta fidei perdidisti. Et in Prefat. ad Psal. dicit, Adam fuisse vxoria persuasionem deceptum, & Deum prauisidisse locum cum erroris datatum, & super Psal. 39. circa illa verba, In capite libri, &c. Adam (inquit) vt caderet a serpente deceptus est. Et iterum infra, Adam cum Christo non fuit, quia de deceptis est. Et similia repetit Psal. 72. in fine. Idem indicat Leo Papa ser. de Natiuit. dicens, quòd g. orabatur diabolus hominem suam fraude deceptum: & ser. 3. Illa inquit, qua deceptor inuexit. & homo deceptus admisit, nullum habuerunt in Salvatore vestigium. Et ser. 4. cap. 2. ait, Inuidio & deceptori temere, atque insulter credidit, & superbia consiliis atque uersis repositum honoris augmentum occupare maluit, quam mereri. Interdum etiam videtur Augustinus consentire. Nam Psal. 68. circa decem illa verba, Quæ non rapui tunc exolebam, ait, Quia videtur primum: ille qui seduxit Adam. Et lib. 14. de Ciuit. d. 2. cap. 17. Vtrique parenti tribuit infidelitatem, & inobedientiam, & alibi ait, vtrumque diuinitatem appetiuisse. 11. Gen. ad litt. cap. 34. & 39. Et similiter Epiphani. hæres. 38. contra Caianos, Diabolus inquit, per mendacium deceptum Eua, & Adam alio pro alio dicens.

SVARE
de Angelis
re 6. dicitur
anima.

D. V.

Hæc autem Patrum sententia non est contraria Paulo, & ideo Apostoli sententia varijs modis ab ipsis explicatur. Primo, quia putant verbis Pauli addendam esse hanc particulam *primo*, ita ut sensus sit, Adam non primo seductus fuit, sed Eva. Ita Oecumenius, Glossa, & nonnulli alij in Paulum, & allegatur Epiphanius. hæres. 49. contra Quinilianos, seu Pepuzianos. quia verba Pauli ita refert, *Adam non est deceptus, sed Eva prima decepta in transgressionem fuit*. Apostolus enim non habet illam particulam *prima*, unde videtur ab Epiph. addita ad illam interpretationem indicandam.

Secundo alij addendum putant in illis prioribus verbis, *Adam non est seductus*, hanc particulam, *per serpentem*. Ita habetur in commentario Ambrosio attributo in illum locum: & sequitur Haymo. Præterea citatur Hieronymus. lib. 1. contra Iovinianum, quia verba Pauli sic refert, *Adam non est seductus, mulier autem seducta facta est in prauaricationem*, ac si dicere voluerit, Adam non est ita seductus, ut fuerit vxori causa errandi: sicut Eva seducta marito fuit causa erroris, & prauaricationis. Sic etiam sentit Augustinus lib. 11. Genes. ad lit. cap. 4.2. exponit enim dici mulierem seductam in prauaricatione, quia per illam etiam vir prauaricatus est: statim vero declarat, Adam nihilominus per feminam non fuisse seductum, & id probat, Paulumque ita exponit. Magis videtur indicare illam expositionem Ambrosius in dicto cap. 12. libri de Paradiso: nam post illa verba, *Virum autem erroris est*, subiungit, *Vnde & Paulus ait, Adam non est deceptus, mulier autem seducta in prauaricatione fuit*. Et eodem modo legit Chrysostomus homilia nona in primâ ad Timotheum, tamen paulo aliter exponit, Adam non tam grauitur fuisse seductum, quia, *Par, inquit, non est ab ea, quæ sibi generis societate iungeretur decipi, & a bestia, quæ seruimus hominibus* addita: illud igitur seductus potius ac verius dici potest. Ad comparationem ergo mulieris dicit illum non fuisse seductum.

Tertio exponunt alij, Adam dici non fuisse seductum, quia in Scriptura non legitur seductio eius, sicut de Eva legitur: nam illa deceptionem suam confessâ est: non autem vir. Sicut ad Hebr. 7. dicit Paulus, *Melchisedech fuisse sine patre, & sine matre*, non quia illis caruerit, sed quia in Scriptura non leguntur: ita indicat Theoph. ibi, & refert Oecumenius, & sequitur Hugo de Sancto Victore quæst. 16. Vltimo addunt aliqui sensum esse mulierem fuisse deceptam propriè, & formaliter à serpente, quia ex intentione fallendi, & decipiendi serpens illam seduxit: mulier vero non ita decepta virum, sed quasi materialiter credens, verum esse, quod illi suadebat. Hanc expositionem legi in Pererio, & in nullo antiquiore illam reperi: ipse vero dicit indicari ab Augustino in dicto cap. 4.2. Sed certe in alio sensu locutus est Augustinus, ut paulo post dicam. Alij citant Nazianzenum Orat. 41. quæ est prima de Resurrectione, quia dicit, *Victa est mulier dolo, & arte demonis, postea victus est vir per mulierem*. Sed hæc verba, & parum ad rem faciunt, quia non dicit virum fuisse deceptum, sed victum & in Nazianzeno formaliter non reperiuntur. Nam in Orat. 1. de Resurrectione nihil dicit: in Orat. autem 2. in Pascha, quæ est 42. & in Orat. 38. de Natiuitate inquit, *Postquam diaboli inuidia, & mulieris insulsum, quem ut mollior passa est, accepti mandati oblitus, ab acerbo illo gustu victus est*, ibi tamen non dicit deceptum, sed victum, & ideo ex illis verbis nihil ad rem præsentem colligi potest.

Hæc omnes expositiones probabiles quidem sunt propter Patrum auctoritatem. Mihi tamen, ut verum fatear, non satis faciunt. Nam priores eo ipso, quod particulam aliquam addendam, vel subintelligendam censent, suspectæ sunt, quia, ut

Iurista dicunt, expositio, quæ aut aliquid addit textui, quando ex illo non euidenter colligitur, aut omnino necessaria non est, misera est: at vero omnia, quæ ex illis expositionibus adduntur, neque necessaria sunt, nec ex textu colliguntur. Hoc in primis patet de illa particula, *primo*, quam aliqui ex textu colligunt, quia Paulus prius dixerat, *Adam primus formatus est*. Vnde inferunt etiam in altera sententia, *Adam non est seductus*, subintelligendam esse particulam, *primo*. Sed re vera potius esset contrarium inferendum: nam illæ duæ sententiæ non sunt connexæ, neque vna pendet ab alia in suo sensu, & veritate, & ideo non est, cuiuslibet particula addita in priori sententia subintelligatur in secunda, ubi non est posita: imo potius inferendum esset consulto fuisse omissam in posteriori parte, quia ibi non erat necessaria. Vnde illa additio multum derogare videtur simplici locutioni, & veritati textus: alias etiam diceret Paulus potuisset, Adam non peccasse, sed Euam, quia non primus peccauit. Denique ad intentionem Pauli non multum conferebat, quod Adam non fuerit primo deceptus, si tandem deceptus fuit: nam propter solum ordinem non ostenditur vir prudentior, aut sapientior, quam femina.

Atque hæc coniecturæ æquè procedunt de altera additione *per serpentem*, quia multo minus habet hæc additio fundamentum in Paulo, qui non negat effectum ex tali causa processisse: sed simpliciter negat factum esse talem effectum, seu deceptionem. Non licet autem tam facile mutare sensum loquentis proprio arbitrio dictionem aliquam addendo. Et præterea etiam hæc additio parum iuuat intentionem Pauli, quia nonæ minoris imprudentiæ, vel leuitatis fuisset decipi à femina, quam decipi à demone per serpentem, quia non potuit femina rem credibilior rem facere, cum tota eius suasio, quantum ad intellectum pertinet, in sola narratione verborum serpentis niteretur. Denique tertia particula, scilicet, *in prauaricationem*, non habetur in textu sacro, neque in vulgata Latina, neque in Græca, sed vtrouque legitur, *in prauaricationem*. Et ita etiam legunt Græci Patres, ut apud Chrysostomum, Theophylactum & Theodoretum videre licet, & ita etiam legit Ambrosius, imo & Augustinus in citato loco, quamuis in margine alia lectio adiungatur. Hac vero lectione supposita, nihil ex illa colligi potest ad Pauli sententiam limitandam, nam simplex sensus est, *in prauaricationem*, id est, in lapsu generis humani Adam non fuisse seductum, sed Euam. Deinde etiam si legamus, *in prauaricationem*, violententer exponitur coniungendo illam particulam cum priori parte scientiæ, scilicet, Adam non fuisse ita seductum, ut fuerit mulieri causa prauaricandi: sicut è contrario mulier seducta fuit causa prauaricationis viri: nam hic sensus nec contextui verborum, nec intentioni Pauli consentaneus est. Nec Hieronymus, aut Chrysostomus, vel Augustinus ita exposuerunt. Simplex ergo sensus etiam illa electione retenta est, Euam per seductionem, & artem demonis in prauaricationem inductam esse, Adam autem non ita fuisse inductum in prauaricationem, quia seductus non est. Quæ est expositio Augustini in eodem loco lib. 11. Gen. ad lit. cap. vltimo.

Altera vero expositio, quod Paulus dixerit, Adam non fuisse seductum, quia in Scriptura non legitur: in primis est contra proprietatem verborum, & ideo est contra generalem regulam explicandi Scripturam absque necessitate, vel auctoritate. Nec propter alium locum Pauli ad Hebræos septimo extendenda est expositio, quia ibi ex materia, & ex ipso contextu, & modo dicendi

ob auctoritatem Patrum per se verò non satisfaciunt.

id ostenditur de expositione priorum.

ostenditur etiam in 2. expositione.

ostenditur idem in tertia.

Denique in
4. expositio-
ne ostenditur.

cendi facile colligitur ille sensus quasi meta-
phoricus: nam erat ibi necessarius, & ita ex-
positio illa communis est omnium. In præ-
senti vero loco, quem tractamus, talis pro-
prietas locutionis necessaria non est, imo vi-
detur contraria intentioni, & rationi Pauli,
nam si in re ipsa Adam seductus est, sicut Eva:
quod illud non sit de utroque scriptum, pa-
rum refert ad ostendendam in femina mino-
rem doctrinæ capacitatem, quam in viro, quod
Paulus intendebat. Loquitur ergo Paulus de
re ipsa. Et eadem fere ratione reici potest ul-
tima expositio fundata in rigore verbi, *seducen-
di*, seu *decipiendi*, scilicet quod proprie includat
intentionem decipiendi. Nam hoc etiam ni-
hil referebat ad institutum Pauli, quia inten-
tio loquentis, vel decipientis, parum, vel nihil
refert ad dijudicandum inter eos, qui facile si-
nunt se decipi, quis eorum leuior, aut incau-
tior fuerit. Eo, vel maxime, quod licet in
verbo *decipiendi*, actiue sumpto, id est, ex par-
te eius, qui decipit, illa consideratio locum ha-
beat: nihilominus passiuè, id est, ad eum,
qui decipitur, non bene applicatur. Nam, qui
facile credit falsa dicenti, non minus decipitur,
id est, non minus errat, nec minus ostendit a-
nimi leuitatem, inconstantiam, vel impru-
dentiam, siue alter loquatur ex intentione fal-
lendi, & sciens se dicere falsum, siue ex igno-
rantia credens, verum esse, quod suadet. Sicut si
fidelis credat prædicanti errorem, non minus
decipitur, & erit hæreticus, siue prædicator
puet, esse verum, quod docet: siue consulto
doceat falsum ex intentione fallendi: ergo illa dif-
ferentia ad explicandum locum Pauli imperti-
nens est.

11 Igitur expositio Augustini ceteris præferenda
videtur: nimirum Eam fuisse seductam cre-
dendo aliquid contrarium verbis Dei: utique
existimando non fuisse malum edere de ligno
scientiæ boni, & mali. Adam autem non fuisse
ita seductum, sed sciendo illud esse peccatum
ductum amoris semina comedisse. Hæc est sen-
tentia Augustini in dicto libro vndecimo Gene-
seos ad litteram, cap. 4. & libr. 14. de Ciuitate,
capite vndecimo, & sequentibus. Et probatur
ex dictis, quia nulla alia expositio satisfacit sen-
tentia Pauli: & nulla est necessitas detorquendi
verba eius ad aliquem improprium sensum, eo
vel maxime, quod talis deceptio Adæ, neque ali-
bi legitur in Scriptura sacra, ut quædam expo-
sitis assumeret, neque ipse Adam i lama confes-
sus est: sicut fecit Eva, neque ex alijs factis eius,
neque ex circumstantijs personæ eius probabili-
ter præsumi potest, ut recte Augustinus ponde-
rauit. Neque denique in verbis Dei loquentis
ad ipsum Adam talis deceptio indicatur. Non e-
nim desunt, quia ex illa Dei irrisione, *Ece Adam si-*
cue vnus ex nobis factus est, deducere nitantur dece-
ptionem Adæ. Veruntamen licet inde colligatur
Adam appetiuisse similitudinem Dei: non tamen
colligi potest fuisse deceptum, neque comedisse,
quia crederet, ex pomi esu excellentiam scien-
tiæ boni, & mali se fuisse consecuturum. Nam
prius quam omnino deciperetur per superbiam
elatus Dei similitudinem appetijt, in quo etiam
Eua illi similis fuit, nam prius fuit superbia, quam
decepta, ut supra cum Augustino, & D. Thoma
diximus. Hoc autem satis esse potuit ad illam ir-
risionem, seu exprobrationem Dei. Quod autem
postea comederit ex falsa existimatione conse-
quendi scientiam per cibum, & per se est pa-
rum credibile, & nullo indicio in Adamo osten-
sum est, sicut in Eva. Nam ille, supposita deordi-
natione facta per peccatum superbiæ, habuit pe-

Illud etiam
inducitur in-
diciam de
diciam de
ceptionem
non contin-
git.

culiarem occasionem, & incitium comedendi,
quod non habuit Eva, scilicet, eiusdem vxoris af-
fectum, & importunitatem. Vnde non de il-
lo, sicut de ipsa legitur, quod lignum aspe-
xerit, & quod bonum ad vescendum, pulchrum
oculis, aspectuque delectabile visum fuerit, & i-
deo de fructu eius tulerit: sed solum, quod fru-
ctum arboris à femina oblatum, & quasi intru-
sum acceperit. Non est ergo fundamentum ad
asserendum Adam fuisse deceptum. Cur ergo ipsa
no, simplici, & proprio sensu verborum Pauli re-
cedimus?

Sed instari potest, quia Augustinus in *eisdem le-*
ci docet Adamum in multis deceptum fuisse. Pri-
mo, quia veniale esse credidit contra præceptum
Dei, comedere de ligno vitæ propter amorem
mulieris, qui error non paruus, sed fidei contra-
rius est. Id autem docet Augustinus libro quarto
de Ciuitate, cap. 11. & 13. Secundo, quia credidit,
se non moriturum etiam si comederet de ligno,
quia viderat vxorem non esse mortuam. Ita ha-
bet Augustinus lib. 11. Gen. ad litter. cap. 30. Et in-
dicat cap. ult. Secundo, quia credidit, vel saltem
dubitare cepit, an futurus esset sicut Deus cibum
illum comedendo. Nam hoc etiam significauit
August. dicto cap. ult. lib. 11. Gen. ad litteram, di-
cens, *Virum propter aliquam mentis elationem solui-*
tauit aliqua experundi cupiditas. Experundi nimirum,
qualis esset virtus illius cibi, & an posset scientiam
conferre, sicut serpens promiserat. Ergo signum
est, comisse saltem dubitare, an vera essent verba
serpentis, & consequenter existimasse falsum sub-
esse potuisse verbis Dei, vel fieri potuisse, ut
Deus ex inuidia esum illius cibi prohibuisset,
aut possibile fuisse, se fieri similem DEO, & nul-
li subiectum. Quæ omnia grauissimos errores
continent.

Respondeo, licet ista omnia concedantur eo
modo, quo propofita sunt, nihilominus simpliciter
verum esse, quod Apostolus ait, Adam non fuisse
seductum. Nam seducere proprie est, alium in er-
rorem inducere, & de contrario seduci est arte, & non
circumuentione alterius a veritate auerti, & de-
cipi, quomodo decepta est Eva, non autem Adam.
Nam si illis modis deceptus Adam fuit, non
propter serpentis promissionem, nec propter
fidem, quam verbis eius, aut vxoris adhiberet:
sed propter propriam coniecturam, adiuuam
partim elatione superbiæ, partim inordinato
affectu erga vxorem in eas falsas cogitationes
inductus est. Quia ergo non circumuentus ab alio
alio, nec per astutiam alterius errauit, si er-
rauit, ideo negatur fuisse seductus. Deinde ad sin-
gula respondendum est. Et primum quidem Au-
gustini dictum est probabile propter eius autho-
ritatem, & coniecturam: nam maiorem certitudi-
nem, nec ex Scriptura, nec aliunde habet. Existi-
mo tamen non esse intelligendum de peccato ve-
niali proprie, & in rigore sumpto, ut distingui-
tur à mortali, nam fuisset crassissimus error, qui
non poterat tam facile cadere in mentem sapi-
entis viri, ut erat Adam: neque nos fundamen-
tum habemus, ut hoc de illo suspicietur. Vo-
cauit ergo Augustinus veniale id, cuius omnia de
facili speratur. Et ita exposuit Augustinus D. Thoma
Thomas 2. 2. quæstion. 163. articulo quarto ad 3. Angustinus
dicens, *Adam in expertus diuina seueritatis creditus il-*
lud peccatum esse veniale, id est, de facili remissibile. Hæc
autem credulitas in hoc sensu non continet erro-
rem contra fidem, neque deceptionem ex astutia
alterius, sed ex nimia passione, & facilitate cre-
dendi ex illa redundante.

Et iuxta hoc facilis est responsio ad secundum:
nam licet Adam crediderit se moriturum non fuisse,
se propter experimentum Eue, quod videbat, ut
Augustinus

SVARE
de Angelis
re G. d. d. d.
anima.

D. V.

Augustinus coniecit: nihilominus non est verisimile, id credidisse in sensu contrario verbis Dei, seu existimando, quod perinde est, Deum falsum dixisse. Nam in primis Adam tantum fuerat expertus Eam non statim fuisse mortuam: non vero quod non esset postea mortura, seu quod non facta fuisset mortalis: ergo ex vi illius experientie solum inducebatur, ut crederet se etiam non fuisse statim moriturum, hoc autem non erat contra verba Dei in vero sensu intellecta, ut constat. Deinde etiam si sperauerit Adam, vel crediderit nunquam fuisse moriturum, quamuis comederet: nihilominus potuit id sperare, & possibile credere ex indulgentia, & remissione Dei, quæ etiam non erat contraria verbis, & comminationi DEI, ut per se constat. Ergo etiam hic lapsus mentis Adæ non fuit per circumuentionem erroris fidei contrarij, sed per nimiam, & imprudentem fiduciam ortam ex affectu ad uxorem inordinato.

Quod verò attinet ad tertiam deceptionem, ego apud Augustinum illam non inuenio, quin potius ubique negat Adam, iam, ut inquit, spirituali mente prædictum, vilo modo credere potuisse, quod Deus ab eis illius ligni inuidendo veruisset, id est, ut prius dixerat, Quod ideo lignum illud tangere prohibuit, quod sciret eos si comessent, velut Deos futuros tamquam in diuinitatem inuideret, qui eos homines fecerat. Vbi cum ait, nullo modo credere potuisse, profecto insinuat non potuisse credere ita esse factum, neque esse possibile, nec in aliquam illius existimationem, vel suspitionem incidere potuisse: nam hoc totum probat illa ratio, Si iam spirituali mente prædictum erat. Et confirmatur hoc ex his, quæ l. 1. 4. de Ciuit. cap. 11. idem Aug. tradit, scilicet, quod Adam sciens prudensq. peccauit, & non potuisse ita seduci, ut crederet, comendo potuisse à peccato excusari. At vero si aliquo modo credidisset in Deum potuisse cadere in inuidiâ, & ex illa prohibitionem facere, & se posse Deo similem fieri, vel à subiectione Dei liberari per esum cibi, profecto facilius dici posset, credendo se non peccaturum, etiam si de illo cibo comederet.

Tandem non minus excludit huiusmodi deceptionem, vel dubitationem illa ratio Augustini, quod Adam, iam spirituali mente prædictum erat: quia tunc crassi sunt huiusmodi errores, ut vir sapiens non magis potuerit de illis dubitare, quam illos credere. Et ideo existimo non solum non credidisse Adæ Deum falsum dixisse, aut ex inuidia prohibuisse esum illius fructus, aut comendo de illo cibo, & futurum omniscium, & ab omni subiectione liberum: verum etiam nec de his erroribus dubitasse, quia nec propter dictum serpentis, aut vxoris ad hoc inductus est, ut ex Pauli sententia colligitur: nec aliquam verisimilem causam talis dubitationis habuit. Augustinus autem cum dixit aliquam cupiditatem experiendi sollicitasse Adami animu ad comedendum non loquitur de appetitu experiendi, an essent vera verba Dei, vel serpentis, qui appetitus incredulitatem, & dubitationem fidei contrariam sine dubio supponeret. Sed loquitur Aug. de appetitu experiendi, quidnam lateret in eo fructu, quem Deus sibi prohibuerat: & quid ex illius esu consecuturum esset. Quam curiositatem sine dubitatione de veritate verborum Dei habere potuit. Solum videtur cupiditas illa inuoluere dubitationem de effectu mortis, quam Deus comminatus fuerat. Tamen non oportuit hanc dubitationem fuisse de veritate verborum Dei, sed de sensu illorum, an immutabilem sententiam ex absoluto decreto continerent, vel potius viam aliquam, & spem malum illud euadendi relinquerent, etiam si ex cibo comederet. Et hanc fuisse mentem Augustini manifestum est: nam statim addit

Scire de opere sex dierum.

illam cupiditatem experiendi ex eo fuisse ortam, quod viderat Eam sumpta esca, non fuisse mortuam.

Ex his ergo concludimus secundum Adæ peccatum non fuisse infidelitatem, non solum propriam, quæ est cum pertinacia, & hæresi, verum etiam, nec minus propriam, quæ est per errorem absq. pertinacia, quamuis non sine culpa, per negligentiam, & ignorantiam culpabilem, vel temeritatem in iudicio ferendo de rebus ad fidem pertinentibus. Prior pars sufficienter probatur ex supra dictis de infidelitate Eug. Diximus n. probabilius esse illam non commississe similem infidelitatem formalem: ergo idem est multo probabilius in Adamo, propter maiorem eius sapientiam, prudentiam, & alias animi dotes, quas indicauit Augustinus, dicens, quod iam erat spirituali mente præditus. Deniq. pars hæc prior ex posteriori à fortiori colligitur. Posteriori autem mihi sufficienter probat testimonium Pauli, prout explicatum est, & auctoritas August. quam satis etiam iam ponderauimus, & alia rationes, & coniecturæ, quas adduximus.

Ad Patres vero, qui seductionem, & infidelitatem videntur Adæ tribuere, in primis respondeo, fortasse non omnes in eo sensu locutos fuisse, sed plures eorum loqui de deceptione, seu errore pratico, seu operis, quo omnis peccans dicitur errare vel sicut concupiscentia, vel superbia dicitur hominem seducere, iuxta illud ad Rom. 7. Peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me, & per illud occidit. Et illud ad Gal. 6. Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, seipsum seducit. Et illud Dan. 13. Species deperit, & concupiscentia subuertit cor tuum. Et hac ratione dixit Aug. d. l. 11. Gen. ad lit. Adam postquam de ligno prohibito seducta mulier manducauerat, ei q. dedit, ut simul ederent, noluit eam contristare. Et infra, Ergo alio quodam modo etiam ipse deceptus est, non dolo illo serpentis, &c. Nam alius modus non fuit, nisi practice deceptionis. Vnde ibidem comparat Adamum Salomoni, qui practice seductus est à mulieribus, & ad colendum idola inductus, quamuis per speculatiuum errorem deceptus non fuerit, credendo idolum esse Deum, vel cultu dignum. Et ita possunt facile exponi Hieron. & Ignat. Cyr. & Cypria. Leo Papa, Hilarius & Epiphanius, imo etiam Ambrosius fere in omnibus locis ex eo citatis.

Quod vero idem Ambrosius ait Adam amisisse bona indumenta fidei, de charitate, virtutibus, & donis intelligi potest: nam hæc sunt bona indumenta fidei: quod autem ipsam etiam fidem amisisset, non satis aperte affirmat Ambrosius. De Prospero vero, & Fulgentio id negare non possumus, quamuis autem eorum sententia probabilis sit, eam sequi non cogimur. Nec video cur de Adam dixerit Prosper quod, nisi fidem amisisset, ceteris bonis omnibus non careret: cum possint ceteræ gratiæ amitti non amittendo fidem. Ut in nobis certu est: & in illo statu nō est cur repugnaret, cum nec in angelis repugnauerit. Nec inde sequitur fidem esse naturalem, ut videbatur sentire ille, contra quem Prosper scribit, quia etiā habitus, vel actus aliquis infusus potest manere in peccatore. Tangit autem questionem Prosper quomodo filij Adæ sine fide concipiantur, si Adam sibi illam non perdidit. Sed hoc in materia de peccato originali tractandum est, & infra forte attingetur.

Ad Tertullianum prior responsio applicari potest. Cum vero dicit delictum Adæ fuisse hæresim: Ad Tertul. aliqui respondent sumpsisse vocem hæresis in prima. & generali significatione, prout prayam electionem ex proprio arbitrio profectam significat. Qua expositione admissa, cum dicit, confessus est seductionem, de pratica seductione facile potest exponi. Cui expositioni non parum fauent antecedentia, & subsequencia verba. Nam prius

18
Ex dictis e-
ruitur con-
clusio bipar-
titæ qua di-
ctus simul
pauit n. t.
propositis
satisfit.
Prior pars
vnde proba-
tur.

Vnde proba-
tur poste-
rior.

19

Patres ali-
quos ex alia
tione, & quo-
modo accipi
possunt.

20

Ad Ambro-
sium citatū
num. 5.
Ad Prosperi
& Fulg.
in num. 4

21

Ad Tertul-
ianum.

V 2 inquit

inquit, Quod si à primordio homo animalis non percipiens, que sunt Spiritus, stultitiam existimauit Dei legem. Quod profecto non potest intelligi de existimatione speculatiua, sed practica, & ideo subdit, vt quam obseruare neglexit: factio ergo legem Dei stultitiam reputauit, non iudicio. Et infra etiam Adam vocasset rudem hæreticum, subiungit, Non obaudiuit, non tamen blasphemauit creatorem, nec reprehendit authorem, quem à primordio sui bonum, & optimum inuenerat. In quibus verbis non contemnendam coniecturam indicat, quia post peccatum, audita voce Dei, statim Adam fidelem se ostendit, & Deum, vt supremum Dominum, & legislatorem cognouit: ergo verisimile est Adam semper retinuisse fidem eius, & cum illa, quamuis sine charitate, de Paradiso exiisse.

22
Ad August.
in num. 5.

Alia vero loca Augustini, quæ ibi citauimus, non solum non contradicunt: verum potius confirmant generalem expositionem datam. Nā Augustinus non est sibi contrarius, & vbi ex professo rem tractat declarat, Adam non per errorem infidelitatis, sed alio modo fuisse deceptum: ergo quando in Psalm. 68. dicit, quod Lucifer seduxit Adam, loquitur de alio modo practice seductionis. Cum vero 14. de Ciuit. c. 17. generatim, seu in plurali dicit, primos parentes expertos esse, qui infidelitas & inobedientia nocerent: non idcirco tribuit vtrique defectum vtrique parenti, sed hoc relinquit explicandū iuxta doctrinā, quam prius tradiderat, vnde cum partitione accommodata intelligendum est. De appetitu autem similitudinis Dei iam dictum est potuisse sine infidelitate haberi. Vnde obiter constat falsum esse quod quidam dixerunt Adamum peccatum idololatriæ commississe: nisi metaphorice id dictum intelligatur. Illa enim sententia tribuitur Augustino in libro Quæst. noui, & veteris Testamenti, qui Augustini esse non creditur: sed quicunq; fuerit author illius operis videtur per quandam metaphoram sumpsisse illā sententiam ex Aug. Conc. 2. in Psalm. 70. circa illa verba, Deus qui similis tibi dicente, Adam voluisse sub nullus potestate esse: & ita fieri sicut Deus. Hoc enim non formaliter voluit, neq; pro Deo coli, aut adorari concupuit: & ideo non commisit speciale peccatum idololatriæ: licet per metaphoram dici possit id commississe eo modo, quo Paulus ad Philip. 3. dixit, Quorum Deus venter est.

23
De tercio
puncto in n.
3. post super-
biam alie-
rum. Ad
peccatum
fuit inordi-
natus amor
vxo-
ris.

Vltimo colligitur ex dictis quoddam fuerit secundum Adæ peccatum. Iam enim ostensum est, non fuisse infidelitatem, neque peccatum habens malitiam proprie contrariam fidei, aut præcepto eius: relinquitur ergo, vt secundum eius peccatum fuerit inordinatus amor ad vxorem. Ita sumitur ex Aug. in d. l. 14. de Ciuit. c. 11. & l. 11. Gen. ad lit. ca. 4.2. vbi ait, Adam comedis de ligno vt complaceret vxori: ergo præcessit nimia beneuolentia vxoris antequam de ligno comederet. Et hanc sententiam à fortiori amplexus est Scotus: nam quia in Adamo peccatum superbiæ non agnouit, ideo dixit primum peccatum Adam fuisse inordinatum amorem vxoris. Secundum est autem inordinationem talis amoris satis intelligi, aut explicari non posse, nisi per aliquem effectum alteri præcepto contrarium. Nam amor vxoris de se bonus est supponimus enim non fuisse ex aliquo prauo motu, sed ex naturali debito ad vxorem, vt sociam à Deo datam, & ex propria carne formatam, & multis naturalibus donis à Deo ornatam. Ille ergo amor de se non erat inordinatus. Nec etiā per solam intensiorem inordinatus fuit, quia si actus est bonus, intensio eius non est mala, nec alicui præcepto diuino contraria.

Prædictus
amor vxoris
non posse, nisi
per se non est
peccatum.

24
Sed quæ-
ritur si oc-

Tunc ergo amor vxoris nimius, & inordinatus ostenditur, quando est causa, aut ratio transgrediendi voluntatem Dei, ne vxor contristetur, quia

tunciam diligitur vxor appetitiue magis quam Deus. Sic ergo Adam nimium dilexit vxorem, quando ex affectu vxoris aliquam naturalem, seu diuinam obligationem transgredi cepit. Prima autem obligatio Adam postquam Eva illum ad comedendum inuitauit, fuit grauissimè illam reprehendere, eo quod ausa fuerit fructum arboris comedere, & quod se ad peccandum inuitare aude- ret. Tenebatur ergo, & ex officio tanquam caput eius, & ex charitate Dei, & ipsius vxoris illam corrigere, & ad poenitentiam, ac emendationem doceri exhortari. Hoc autem facere omisit, in quo primum cepit offendere inordinationem amoris circa illam. Vnde dici potest secundum peccatum Adam quoad propriam, & formalem malitiam fuisse omissionis debiti officij erga vxorem, quia (vt dictum est) illam non correxit: imo ita blande & remisit cum illa se gessit, vt eius delictum approbasse videretur. In hoc ergo sensu dicimus inordinatum amorem vxoris fuisse secundum peccatum Adam, non solum internum, sed etiam externum, quod & à peccato superbiæ, & ab inobedientia comedendi de ligno vetito distinctam malitiam habuit.

Vnde tertium peccatum Adæ recentiori potest: quod de ligno vetito comedit. Et hoc quasi per an- tonomasiā lapsus Adæ vocatur, quia per illud peccatum genus humanum cecidit: & ita de illo spe- cialiter loquitur Apostolus ad Rom. 5. cum dicit, Per vnum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertraxit, in quo oēs peccauerunt. Et similiter inferius nomine inobedientie illud peccatum intelligit, cum dicit, Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: ita & per vnius obediētiā iusti constituti erunt multi. In illo autem peccato plures malitiæ distinctæ solent, & ita in omnes homines, de quibus supra diximus. Et licet probabile sit illam inobedientiam non fuisse formalem, id est, ex directā intentione non obediendi Deo: nec ex proprio contemptu præcepti eius: nihilominus cenſeo illam fuisse specialem malitiam distinctam ab alijs, quia ex principali intentione Dei præcipientis illa prohibitio posita fuerat ad subiectionem profectandā, & quasi per modum tributi impositi in recognitionem diuini dominij. His addit S. Aug. in Ench. c. 45. malitiam homicidij, quia homo semetipsum præcipit in mortem, & fornicationis spiritualis, quia in- gritas mentis humane serpentina suggestionē corrupta est, & auaritiæ, quia plusquam illis f. f. f. debuit appetit. Sed hæc sunt partim metaphorice dicta, partim vero declarant circūstantias, quæ potuerunt peccatum illud notabiliter aggravare intra eandem speciem, quia sint generales, quamuis probabile sit illam de homicidio fuisse specialem.

Præter hæc peccata solent alia Adamo tribui. Vnum est in eo quod illud peccatum existimauit esse veniale, vt ex Augustino diximus. Sed si per veniale nihil aliud intellexit nisi esse aliquo modo excusabile apud Deum, ac propterea aliquo modo venia dignum, seu facile remissibile, vt supra explicauimus: non fuit illa magna culpa, quamvis audacia peccandi sub illa specie peccatum, cum aggravare potuerit: si autem proprie, & rigorose de peccato veniali intelligatur, esse potuit error (de quo non constat) in Adamo admittatur, esse potuit error humanus sine lapsu in fide, existimando materiam esse leuem, & ex circūstantia complacendi vxori fieri leuiorem, ac proinde potuisse à mortali culpa excusari.

Aliud Adæ peccatum fuisse creditur dubitalle de sensu comminationis Dei, eo quod videret vxorem per esum ligni non fuisse mortuam. Et forsasse hoc vocauit sacrilegium August. in dicto cap. 45.

SVARE
de Angelis,
re G. d. d. d. d.
anima.

D. V.

cap. 45. Enchirid. dum ait, In illo peccato vno fuisse sacrilegium, quia Deo non credidit. Non enim videtur in verbo non credendi propriam infidelitatem intellexisse, quia hoc non consonat doctrinae ipsius in alijs locis, vt vidimus: ergo sacrilegium vocare videtur, quia noluit verba Dei simpliciter, sed in sensu suo accipere, vt licentiam peccandi assumeret. Veruntamen de hac circumstantia idem, quod de precedenti sentio. Quia non oportet (vt supra dixi) vt Adam dubitauerit de veritate: imo nec de proprietate verborum Dei, sed de tempore, & modo executionis eorum, & an irrevocabilis, vel irremissibilis esset, vel si existimauit illud peccatum esse proprie veniale, potuit etiam sine errore contra fidem, credere non fuisse dignum morte, nec de illo fuisse Deum locutum, sed de tali manducatione, quae, & grauior esset, & minus esset excusabilis. Atque ita in illo obiecto per se spectato, nec sacrilegium, nec alia malitia specialis apparet. Quamuis illa cogitatione, vel fiducia vti, ad licentiam peccandi sumendam, non parum augere poterit peccandi modum, & inobedientiam intra speciem suam. Vnde fortasse Augustinus in generali, & quasi metaphorica significatione nomine sacrilegij vsus est. Vel certe (quod pro alijs locis etiam aliorum Patrum notari potest) ibi loquitur Augustinus simul de peccato Adae, & Euae, sub nomine, seu collectione vnius primi peccati: & ita illud quaecumque sacrilegium non credendi propter Euam, & non propter Adam adiungi potuit. Sicut ibidem Augustinus ait interitatem mentis humanae serpentina suasionem fuisse corruptam.

Aliud peccatum Adami fuisse dicitur nimia cupiditas, & curiositas experiendi, quid lateret, in fructu prohibito. Tamen hoc etiam non apparet speciale peccatum. Nam si illa cupiditas consideretur, vt praeueniens consensum liberum per motum aliquem prouenientem a fomite iam inordinato per peccatum superbiae, sic non fuit nouum peccatum. Si autem illa curiositas spectetur, vt consummata per consensum, sic non fuit consummata, nisi per liberam voluntatem comedendi ex ligno prohibito: & consequenter non fuit distinctum peccatum, sed ad summum, addit peculiare motuum eiusdem peccati, quod potuit quidem aliquantulum illud aggravare, non tamen addere nouam speciem malitiae saltem grauem. Tandem additur aliud peccatum ab Adam commissum, quando peccatum suum excusauit. Quod aliqui ita exaggerant, vt sceleratam, & impiam excusationem vocent, eo quod Deo imputare voluerit quod ei dando sociam, occasionem peccandi praebisset. Et Gregor. quidem lib. 4. Moral. c. 8. alias 25. & lib. 22. cap. 9. alias 13. indicat illam excusationem ex superbia fuisse, & per illam atrociorum fuisse factam priorem culpam. Et Aug. 14. de ciuitat. cap. 14. ostendisse, dicit, Adam superbiam, quia voluit culpam suam in mulierem referre. Vnde indicat excusationem illam fuisse indicium grauioris & adhuc permanentis superbiae, ac subinde fuisse culpabilem, quatenus est ex superbia profecta. Et ita non videtur nouam speciem peccati addidisse, sed primum peccatum superbiae auxisse, & quodammodo iterasse. Refert tandem solet ex Augustino hanc sententiam, quod si Adam non se excusasset, sed potius se accusasset, a Paradiso non exilisset, quae habetur in quodam sermone, qui olim erat 19. de Sanctis, nunc autem reiectus est in appendicem, estque septuagesimus quintus, quia non creditur esse August. Tribuitur etiam illa sententia Laurentio Iustino, in lib. de Triumph. Christi agone, cap. 21. sed immerito, & in rigore non est solida sententia illa, quia si Adam in Paradiso penitentiam egisset, & se accusasset, licet recuperet gratiam, non tamen

Suare de opere jex dicitur.

originalem iustitiam, & consequenter nec intra Paradisum habitare permetteretur.

CAPVT V.

Quis grauius peccauerit, Adam, an Eua.

Hæc comparatio fieri potest primo inter singula peccata eiusdem speciei, quæ illi homines commiserunt, quis eorum in tali specie grauius peccauerit: secundo in peccatis specie diuersis, quis turpius deliquerit: tertio in numero peccatorum, quis plura peccata commiserit: quarto denique absolute, & simpliciter, omnibus pensatis, quis eorum grauius peccauerit. Et in hoc posteriori sensu solet hæc questio tractari. In qua continuatur sententia est Euam grauius peccasse Adam. Ita docet D. Thomas 2. 2. quæ. 163. articulo quarto. Inclinat Scot. in 2. dist. 21. q. 2. artic. 3. licet distinctione vtatur. Plures vero adhibet Bonauent. in 2. dist. 22. a. 1. q. 3. At vero Richard. art. 1. quæst. 3. diserte dicit, quod omnibus pensatis, mulier grauius peccauit. Et idem habet Ægidius quæst. 1. artic. 3. consentit Perer. lib. 6. in Gen. disput. de Graui. peccati primorum parentum, quæst. 2. Et principalis author huius sententiae videtur fuisse Chrysostomus: nam h. omil. 7. ad pop. versum finem, ita ex Chrysost. ponderat verba illa Dei, Adam vbi es? Considera quia stomis non Euam vocauit, non vocauit serpentem: sed qui omnium leuissime peccauerat, hunc ad iudicium primum accersit, vt ab eo incipiens, qui alij quæ potest venia potiri etiam in eam, quæ multum peccauerat, mitiorem ferat sententiam, &c. Similem sententiam habet Epist. 3. ad Olympiadem, ait enim, Euam maiori meritori addictam fuisse, quia grauius peccauerat: Et quidem, inquit, vsque eo grauius, vt Ada peccatum cum huius peccato collatum, ne peccatum quidem existimetur. Et rationem reddit quia vir non est seductus, sed mulier, quæ in fraudem impulsæ fuit, ac Dei legem violauit, & sibi, & marito venenum poculum temperauit. Idem fere repetit super Psalm. 6. non longe a principio.

Nihilominus contrariam sententiam docuit Caietan. Gen. 3. circa illa verba, Tuus de fructu arboris, & comedit, vbi plus iusto peccatum Eue extenuat. Eademque sententia longe aliter, & melius explicata placuit Bellarmino lib. 3. de amissione Gratiæ, c. 9. Et mouetur in primis auctoritate Ambrosij lib. de Institution. Virginis, c. 4. vbi multis titulis præfert, & exaggerat peccatum Adæ. Primo, quia vir erat fortior femina, & ideo minorem excusationem habet. Secundo, quia mulier ab altiore creatura seducta est, scilicet a dæmone per serpentem, vir autem ab inferiori, scilicet femina. Tertia, quia Adam grauius punitus est, nam ei dicitur, Terra es, & in terram ibis, vxori autem, In dolore paries filios, &c. Quarto, quia Adam immediate a Deo ipso præceptum acceperat, vxor vero per virum: Et alia similia considerat, quæ moraliter magis, quam rigore dicta sunt. Et huius sententiæ fuit etiam Anastas. Synaita lib. 19. Exameron circa medium, vbi plures alias coniecturas adducit non magni momenti. Veruntamen ad ferendum absolutum iudicium in hac causa oportet prius figillatim discurre in particulari per tres comparationes in principio propositas: nam ex soluto penarijs opinionibus circa illas, & ex iudicio illarum det a tribus prioribus.

Primum ergo peccatum vtriusque parentis in specie, & obiecto similitudinem habuit in circumstantijs vero potest excessus, & defectus vtrinque considerari: & ideo in hoc primo peccato præcisè, æqualitas fuisse videtur. Ita significauit Aug. 1. in Gen. ad lit. cap. 35. dicens, Euam peccasse impari sexu, pari facto, id est, pari superbia, vtrique quantum ad speciem peccati, & quoad similitudinem Dei, ac

V 3

excellen-

Quadruplex comparatio inter peccata Adam & Eue proponitur.

Quoad 4. comparationem communiorem resolutione.

Fundatur in varijs locis Chrysostomi.

Oppositum sentit Caiet. Et Bellar. qui tamen aliter, & reuera iam explicat. Fundatur Primo, quia vir erat fortior femina, & ideo minorem excusationem habet. Secundo, quia mulier ab altiore creatura seducta est, scilicet a dæmone per serpentem, vir autem ab inferiori, scilicet femina. Tertia, quia Adam grauius punitus est, nam ei dicitur, Terra es, & in terram ibis, vxori autem, In dolore paries filios, &c. Quarto, quia Adam immediate a Deo ipso præceptum acceperat, vxor vero per virum: Et alia similia considerat, quæ moraliter magis, quam rigore dicta sunt. Et huius sententiæ fuit etiam Anastas. Synaita lib. 19. Exameron circa medium, vbi plures alias coniecturas adducit non magni momenti. Veruntamen ad ferendum absolutum iudicium in hac causa oportet prius figillatim discurre in particulari per tres comparationes in principio propositas: nam ex soluto penarijs opinionibus circa illas, & ex iudicio illarum det a tribus prioribus.

Consentit Anastas. Synaita. 4. Comparationes in principio propositas.

Fit comparatio quoad 1. peccatum.